

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Кравченко Оксана, докторка педагогічних наук, професорка, декан факультету соціальної та психологічної освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID 0000-0002-9732-6546

E-mail: okskravchenko@ukr.net

Омельченко Світлана Олександрівна, докторка педагогічних наук, професорка, в.о. ректора ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

ORCID: 0000-0002-7940-0853

E-mail: saomel.ddpu@gmail.com

Коляда Наталія, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0001-7743-7831

E-mail: koliada_n@ukr.net

Анотація. У статті досліджено нормативні вимоги до формування змісту магістерської програми з підготовки соціальних працівників у закладі вищої освіти.

Загальні засади дизайну освітньої програми визначають нормативні документи Міністерства освіти і науки України, законодавство у сфері соціального захисту. Відповідно до запитів роботодавців увага зосереджується на теоретико-практичній підготовці з соціальної роботи, що уможливорює подальшу зайнятість, актуалізує систему професійної самоосвіти та кар'єрного зростання особистості. Програма дає змогу опанувати сучасні технології та ефективні методики соціальної роботи в громаді, соціально-психологічної реабілітації, молодіжної роботи, соціально-педагогічного патронажу у сфері освіти, соціального менеджменту, а також оволодіти комплексом взаємопов'язаних завдань і заходів із реалізації системи надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам / сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Поряд із загальним фокусом на академічну підготовку до реалізації прикладної, управлінської та науково-дослідної діяльності; на здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності із соціальної роботи, відповідно до національного законодавства у сфері вищої освіти і локальних університетських документів урегульовано питання формування індивідуальної освітньої траєкторії магістрів. Зокрема, надається можливість сфокусуватися на вивченні вибіркового пакета з переліку: «Соціально-психологічна реабілітація», «Молодіжна робота», «Соціальний менеджмент», «Соціальна педагогіка». Кожен вибіркового пакет актуалізується сучасними вимогами і потребами у фахівцях, здатних виконувати такі професійні функції на національному рівні і в громадах.

Ключові слова: соціальний працівник, професійна підготовка, освітня програма, соціальні послуги, громада, реабілітація, молодіжна робота, соціальна педагогіка, соціальний менеджмент.

MASTER'S PROGRAM OF TRAINING OF SOCIAL WORKERS: REGULATORY AND LEGAL BASIS

Kravchenko Oksana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Social Pedagogy and Social Work Department, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID 0000-0002-9732-6546

E-mail: okskravchenko@ukr.net

Omelchenko Svitlana, to Acting Rector of the State Higher Educational Institution «Donbas Sate Pedagogical University», Professor

ORCID: 0000-0002-7940-0853

E-mail: saomel.ddpu@gmail.com

Koliada Nataliia, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0001-7743-7831

E-mail: koliada_n@ukr.net

Abstract. *This article explores the normative requirements for developing a master's program in social work at a higher education institution. The general principles of educational program design are determined by the normative documents of the Ministry of Education and Science of Ukraine and social protection legislation. In line with the demands of employers, the focus is on theoretical and practical training in social work, enabling further employment, updating the system of professional self-education and career growth. The program allows students to master modern technologies and effective methods of social work in the community, socio-psychological rehabilitation, youth work, social-pedagogical mentoring in education, social management, and also to master a set of interrelated tasks and activities for implementing a system of social services aimed at preventing difficult life circumstances, overcoming or minimizing their negative consequences for individuals / families in difficult life circumstances. Along with a general focus on academic preparation for applied, managerial, and research activities, and the ability to solve complex specialized tasks and practical problems in the field of professional social work, in accordance with national higher education legislation and local university documents, the issue of forming an individual educational trajectory for masters is regulated. In particular, there is an opportunity to focus on studying a selective package from the list: «Socio-psychological rehabilitation», «Youth work», «Social management», «Social pedagogy». Each selective package is updated with modern requirements and needs for specialists capable of performing such professional functions at the national level and in communities.*

Keywords: *social worker, professional training, educational program, social services, community, rehabilitation, youth work, social pedagogy, social management.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах сьогодення актуалізується підготовка соціальних працівників – фахівців із вищої освіти, здатних до соціального обслуговування в громаді, які володіють сучасними технологіями соціальної роботи.

В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини за другим (магістерським) рівнем вищої освіти реалізується освітньо-професійна програма «Соціальна робота», мета якої підготувати висококваліфікованих фахівців у галузі соціальної роботи інтегрованого типу, здатних до організації та управління системою надання соціальних послуг, здатних на високому професійному рівні розв'язувати складні

спеціалізовані завдання, орієнтовані на соціальний та індивідуальний контекст рішення проблеми дітей та молоді, сім'ї, соціальної групи, громади шляхом дослідницько-інноваційної діяльності та проведення наукового дослідження, що відповідає місії університету: «навчання – дослідження – громадське служіння» [4].

Увага зосереджується на теоретико-практичній підготовці із соціальної роботи, що уможливорює подальшу зайнятість, актуалізує систему професійної самоосвіти та кар'єрного зростання особистості. Програма дає змогу опанувати сучасні технології та ефективні методики соціальної роботи в громаді, соціально-психологічної реабілітації, молодіжної роботи, соціально-педагогічного патронажу у сфері освіти, соціального менеджменту, а також оволодіти комплексом взаємопов'язаних завдань і заходів із реалізації системи надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам / сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Програма інтегрує накопичений до 2023 року досвід реалізації освітньо-професійних програм зі спеціальності 231 «Соціальна робота» за другим «магістерським» рівнем вищої освіти в УДПУ імені Павла Тичини («Соціальна робота (Соціально-психологічна реабілітація)», «Соціальна робота (Соціальний менеджмент)», «Соціальна робота (Молодіжна робота)», «Соціальна робота»).

Відповідає запитам роботодавців щодо потреби підготовки фахівців для системи надання соціальних послуг у громаді. Структура програми передбачає поєднання теорії і практики соціальної роботи на підґрунті міждисциплінарного підходу, оволодіння інноваційними методами професійної діяльності. Безперервні зміни в соціальній сфері вимагають постійної корекції змісту підготовки, тому склад вибіркового дисциплін освітньої програми періодично оновлюється, що дає змогу враховувати тенденції соціального розвитку України та індивідуальні запити здобувачів вищої освіти.

Здійснено спробу узагальнити такі тенденції і відобразити, як вони визначають зміст освітньої програми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українська дослідниця Т. Семигіна обґрунтувала міжнародні та локальні вимоги до підготовки соціальних працівників [17]. О. Карпенко визначила рівні професійної підготовки фахівців соціальної сфери в умовах ЗВО [3]. С. Садрицька охарактеризувала професійні компетентності соціальних працівників та зміну пріоритетів в умовах війни [16]. У структурі професіограми соціального працівника С. Чернета виокремила професійні знання, необхідні для компетентної та відповідальної організації процесу соціальної роботи [20]. Г. Слозанська узагальнила зміст професійної підготовки соціального працівника до надання соціальних послуг у громаді [19]. Я. Юрків висвітлила зміст професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до роботи із уразливими категоріями населення [21].

Мета статті – дослідити нормативні вимоги до формування змісту магістерської програми з підготовки соціальних працівників у закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Загальні засади дизайну освітньої програми визначають такі нормативні документи: *Національна рамка кваліфікацій* (окреслює опис компетентностей для кожного рівня вищої освіти), *Стандарт вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для другого (магістерського) рівня вищої освіти* (Наказ МОН 24.04.2019 р.), *Наказ МОНУ «Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти»* (№ 1583 від 29.12.2023 р.).

У підготовці соціальних працівників заклади вищої освіти України орієнтуються на міжнародні вимоги, відображені у *«Глобальних стандартах освіти та підготовки в галузі*

соціальної роботи» (Global Standards for Social Work Education And Training, 2020 р., переклад проф. Т. Семигіної), розроблені Міжнародною асоціацією шкіл соціальної роботи. Відповідно до цього документа, що стосується освітніх програм, університети повинні забезпечити, щоб студенти із соціальної роботи на момент отримання своєї першої кваліфікації мали достатній / необхідний доступ до базових навчальних дисциплін, що організовані за такими широкими концептуальними компонентами, як соціальна робота в контексті: ширші знання, необхідні для критичного розуміння політичних, соціально-правових, культурних та історичних чинників, що сформували соціальну роботу; соціальна робота на практиці: широкий набір навичок та знань, необхідних для розробки та забезпечення ефективних, етичних та компетентних втручань; практична підготовка [17].

Т. Семигіна зазначає, що на період 2024–2026 років головною темою обрано «Буен Вівір». Це концепція добробуту, що походить із латиноамериканської філософії. Вона закликає до гармонійного співіснування людей і природи, до екологічної та соціальної стійкості. Для України, яка перебуває в стані довготривалої війни, глобальні пріоритети соціальної роботи, зокрема й «Буен Вівір», стають особливо актуальними. Війна не тільки руйнує фізичну інфраструктуру, але й завдає шкоди соціальним зв'язкам і спільнотам. Соціальні працівники в таких умовах грають ключову роль у відновленні громад, сприяючи соціальній реабілітації та відбудові. У цьому контексті важливо, щоб локальні освітні програми підготовки соціальних працівників відображали глобальні пріоритети, зокрема принципи стійкого розвитку та соціальної справедливості [18].

Для формулювання фокусу і мети освітньої програми основоположним є *Закон України «Про соціальні послуги» (2019)*, який визначає основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам / сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах. Сюди відносимо й інші нормативно-правові документи, що стосуються сфери соціального захисту [13].

Поряд із загальним фокусом на академічну підготовку до реалізації прикладної, управлінської та науково-дослідної діяльності, на здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності, відповідно до національного законодавства у сфері вищої освіти і локальних університетських документів урегульовано питання формування індивідуальної освітньої траєкторії магістрів. Зокрема, надається можливість сфокусуватися на вивченні вибіркового пакета з переліку: «Соціально-психологічна реабілітація», «Молодіжна робота», «Соціальний менеджмент», «Соціальна педагогіка». Кожен вибіркового пакет актуалізується сучасними вимогами і потребами у фахівців, здатних виконувати такі професійні функції на національному рівні і в громадах. Він сформований на основі пропозицій роботодавців, запитів випускників, а також вимогами професійних стандартів: «Соціальний працівник» (2019), «Фахівець із соціальної роботи» (2020), «Соціальний менеджер» (2021), «Директор закладу (установи) надання соціальних послуг» (2021), «Директор реабілітаційної установи (центру) для осіб з інвалідністю» (2022), «Методист навчально-методичної роботи з надання соціальних послуг» (2022), «Фахівець із раннього втручання» (2022), «Фахівець із питань молоді (молодіжний працівник)» (2023), Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» (2024).

Реабілітація на сьогодні є комплексною технологією відновлення втрачених функцій людини і спрямована на забезпечення повноцінної життєдіяльності з урахуванням індивідуальних можливостей і потреб кожного. Разом з тим в умовах війни кількість уразливих категорій громадян, які потребують різних видів реабілітації

збільшується. Саме тому вмотивовано доцільною є підготовка майбутніх соціальних працівників до надання реабілітаційних послуг у громаді.

З огляду на це представлено **вибірковий пакет «Соціально-психологічна реабілітація»**, зміст якого визначають нормативні документи. Зокрема, *Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (2006)*, у якому визначено основні засади створення правових, соціально-економічних, організаційних умов для усунення або компенсації наслідків, спричинених стійким порушенням здоров'я, функціонування системи підтримання особами з інвалідністю фізичного, психічного, соціального благополуччя, сприяння їм у досягненні соціальної та матеріальної незалежності. Реабілітація має такі види: медична, психолого-педагогічна, професійна, трудова, фізкультурно-спортивна, фізична, соціальна, психологічна. Реабілітаційними в Законі визначено послуги, спрямовані на відновлення оптимального фізичного, інтелектуального, психічного й соціального рівня життєдіяльності особи з метою сприяння її інтеграції в суспільство [11].

У 2020 р. прийнято *Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я»*, який визначає правові, організаційні та економічні засади проведення реабілітації осіб з обмеженнями повсякденного функціонування у сфері охорони здоров'я. Закон запроваджує функціонування сучасної системи «реабілітації у сфері охорони здоров'я» (health-related rehabilitation), тобто надання якісної реабілітаційної допомоги безпосередньо в закладах охорони здоров'я із початку захворювання або травми [12].

У 2023 р. було прийнято *Постанову Кабінету Міністрів України № 1285*, якою було внесено зміни в регулювання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я. Зокрема, соціальні працівники тепер є обов'язковими членами мультидисциплінарних реабілітаційних команд.

Окрім Постанови, зміни були внесені до вимог *Програми медичних гарантій на 2024 рік*. Відповідно до змін усі заклади, які надають реабілітаційну допомогу дорослим та дітям у стаціонарних умовах, повинні забезпечити залучення до складу мультидисциплінарної реабілітаційної команди соціального працівника.

Наказом МОЗ від 13.12.2023 р. № 2118 «Про організацію надання психосоціальної допомоги населенню» [9, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 січня 2024 р. за № 126 / 41471, затверджено Порядок, який визначає механізм надання психосоціальної допомоги та психосоціальних послуг щодо питань психічного здоров'я, зокрема, щодо запобігання суїциду і психосоціального компонента реабілітації ветеранів війни та інших груп населення, установлює вимоги до організації та забезпечення надання психосоціальної допомоги під час чи після надання медичної або реабілітаційної допомоги [9].

Отже, розширюються функції соціального працівника з надання психосоціальних послуг і допомоги. Заслугує визначення «психосоціальна допомога», яка трактується у Порядку як індивідуальна або у складі мультидисциплінарної команди діяльність надавачів психосоціальної допомоги, що передбачає надання психосоціальних послуг, спрямованих на збереження психічного здоров'я особи, недопущення загострення психологічних та психосоціальних проблем, розладів психічного здоров'я, перетворення їх у хронічні форми, відновлення та підтримку функціонування особи у фізичній, емоційній, інтелектуальній, соціальній та духовній сферах, підвищення її залученості до суспільного життя; запобігання та полегшення фізичних, психологічних, духовних страждань особи під час надання паліативної допомоги; сприяння особі у психосоціальній адаптації до зміненої життєвої ситуації, осмисленні її досвіду, розширенні самоусвідомлення та можливостей самореалізації, а також допомогу з метою розв'язання психологічних та психосоціальних проблем, зумовлених складними життєвими

обставинами, кризовим станом, надзвичайною ситуацією та/або катастрофою, воєнними діями [9].

Проаналізувавши перелік психосоціальних послуг, ми встановили, що він передбачає заходи щодо мінімізації наслідків складних життєвих обставин, чим актуалізує участь соціального працівника у міждисциплінарній реабілітаційній команді.

Постановою Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2022 р. № 1338 «Деякі питання надання психологічної допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та деяким іншим категоріям осіб» затверджено «Порядок та умови надання психологічної допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та деяким іншим категоріям осіб». Ці Порядок та умови визначають механізм надання безоплатної психологічної допомоги особам, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб (дружина (чоловік), малолітні, неповнолітні та повнолітні діти і батьки), постраждалим учасникам Революції Гідності та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни і членам сімей загиблих (померлих) захисників та захисниць України відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [2].

Згідно з цим документом послуги із психологічної допомоги розглядаються як система послуг, зокрема реабілітаційних, які можуть бути частиною медичних чи соціальних послуг або окремими послугами, що надаються суб'єктами надання послуг отримувачу, та оплачуються їх замовником відповідно до цих Порядку та умов [2].

Психологічна допомога розглядається як діяльність, що провадиться на трьох рівнях, визначених цими Порядком та умовами, спрямована на професійну допомогу особі, яка має ризик розвитку розладів психіки та поведінки, сприяння особі в психосоціальній адаптації до зміненої життєвої ситуації, осмисленні її досвіду, розширенні самоусвідомлення та можливостей самореалізації, а також допомогу з метою розв'язання психологічних проблем, зумовлених складними життєвими обставинами, кризовим станом, надзвичайною ситуацією та/або катастрофою, воєнними діями [2].

Мета надання психологічної допомоги – збереження та відновлення психічного здоров'я, профілактика / запобігання розвитку психічних та поведінкових розладів отримувачів послуг; подолання складних життєвих обставин; зниження частоти та тяжкості наслідків травматичних подій для психічного здоров'я особи; запобігання інвалідності [2].

Надання психологічної допомоги здійснюється на таких рівнях:

- перший рівень – соціально-психологічна підтримка та надання соціальних послуг, зокрема соціального супроводу, соціальної адаптації, консультування;

- другий рівень – психологічна допомога;

- третій рівень – комплексна медико-психологічна допомога.

Надання психологічної допомоги першого рівня має на меті сприяння соціальній адаптації (реадаптації) отримувачів послуг, їх соціально-психологічну підтримку та надання соціальних послуг, зокрема соціального супроводу, консультування, та передбачає сприяння психічному здоров'ю та психосоціальному благополуччю, а також здійснення профілактичних заходів для груп, сімей та окремих осіб, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через несприятливі зовнішні та / або внутрішні фактори. Соціально-психологічна підтримка надається помічниками ветерана, надавачами соціальних послуг, зокрема фахівцями із соціальної роботи, соціальними працівниками, які не є фахівцями у сфері психічного здоров'я, але пройшли відповідну підготовку в межах проведення соціальної роботи та надання соціальних послуг відповідно до законодавства [2].

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

У напрямку забезпечення соціальної інклюзії, включення кожного в суспільні відносини важливими є *Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року та План заходів її виконання на 2023–2024 роки*.

У 2017 р. Кабінет Міністрів України схвалив *Концепцію розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року*. Її метою є створення цілісної, ефективної системи охорони психічного здоров'я, яка функціонує в єдиному міжвідомчому просторі, забезпечує покращення якості життя та дотримання прав і свобод людини.

У червні 2024 р. затверджено *План заходів на 2024–2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року*. У цьому контексті актуалізується питання підготовки фахівців, які мають бути долучені до реалізації цих заходів. У межах завдання «Покращення системи управління, міжсекторальної координації щодо розвитку і надання послуг у сфері психічного здоров'я» передбачається розроблення Порядку дій для фахівців із соціальної роботи, соціальних працівників у разі виявлення осіб, які потребують психологічної та психіатричної допомоги; розроблення Порядку дій для фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб (помічників ветерана); залучення фахівців соціальної сфери (зокрема соціальних працівників) до діяльності виїзних бригад із надання психологічної/ психіатричної допомоги. Завдання «Забезпечення доступу та сталості послуг у сфері психічного здоров'я» передбачають такі заходи: збільшення кількості надавачів соціальної послуги денного догляду для осіб з інвалідністю та осіб похилого віку; урегулювання питання щодо впровадження соціальної послуги підтриманого проживання для осіб із психічними розладами та інтелектуальними порушеннями; розроблення державного стандарту соціальної послуги транзитного підтриманого проживання; збільшення кількості надавачів соціальної послуги тимчасового відпочинку для осіб, які доглядають за дітьми / особами з інвалідністю; здійснення моніторингу надання психологічної допомоги як складової соціальних послуг сім'ям / особам, які перебувають у складних життєвих обставинах тощо. В умовах війни своєчасним є завдання «Розвиток мережі громадських просторів “Центри життєстійкості”» [22].

Для закладів вищої освіти першочерговими є завдання «Впровадження навчання навичкам життєстійкості та самопомоги як обов'язкової складової освітніх програм на всіх рівнях освіти» і «Перегляд освітніх програм та включення компонента психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в програми підготовки фахівців на всіх рівнях освіти»: забезпечення включення питань психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в освітні програми спеціальностей галузей знань 01 Освіта / Педагогіка, 22 Охорона здоров'я, 23 Соціальна робота, спеціальності 053 Психологія.

Звернемо увагу на завдання, що стосується соціального обслуговування «Запровадження єдиних алгоритмів дій психологічної допомоги під час надання соціальних послуг різним категоріям населення», розроблення методичних рекомендацій щодо надання психосоціальної підтримки в межах соціальних послуг, що надаються різним уразливим групам населення; розроблення порядку міжсекторальної взаємодії під час надання комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості [22].

Останніх 10 років укладено групу нормативних документів, яка формує систему соціального супроводу військових та членів їх сімей. Зокрема, у 2024 р. КМУ прийняв *Постанову «Про затвердження Порядку та умов надання у 2024 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення інституту помічника ветерана в системі переходу від військової служби до цивільного життя та окремі заходи з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» № 779 від 5 липня 2024 р.*, у якій визначено механізм надання у 2024 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення інституту

помічника ветерана в системі переходу від військової служби до цивільного життя та окремі заходи з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України.

24 грудня 2024 р. Кабінет Міністрів України ухвалив *Стратегію реформування психоневрологічних, інтернатних закладів та деінституціалізації догляду за особами з інвалідністю, особами похилого віку до 2034 року*. Цей документ було розроблено Міністерством соціальної політики України, аби створити умови для незалежного життя у звичному середовищі для людей похилого віку та людей з інвалідністю, а також їх повноцінної участі в соціальному та економічному житті [15].

З 1 січня 2025 року в Україні впроваджують нову *систему оцінювання повсякденного функціонування особи*. У її центрі – експертні команди, які готують висновок, що є частиною індивідуальної програми реабілітації щодо потреби в наданні медичної, соціальної, трудової та освітньої реабілітації.

Отже, реабілітаційний компонент у професійній діяльності соціальних працівників передбачає соціально-психологічну допомогу особі, сім'ї чи групі людей, які опинилися у складних життєвих обставинах, спрямованої на відновлення соціального статусу, стану здоров'я, психологічного благополуччя. Цей компонент передбачає застосування інтегрованого підходу в наданні медичних, соціальних, освітніх послуг та психологічної допомоги під час розробки індивідуальної програми реабілітації; індивідуального підходу в психосоціальній підтримці; технологій формування соціальних навичок для подолання складних життєвих обставин та реалізації права на незалежне життя в громадах.

Вибірковий пакет «Соціальна педагогіка» укладений з урахуванням багаторічного досвіду підготовки фахівців в університеті з однойменної спеціальності до 2015 р., коли Постановою КМУ затверджено «Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (№ 266 від 29 квітня 2015 р.).

Водночас в Україні посада «соціальний педагог» є чинною, відповідно існує потреба у професійній підготовці таких фахівців. На нормативному рівні це закріплено законами України.

Закон України «Про освіту» (2017 р.). У статті 76 «Психологічна служба та соціально-педагогічний патронаж у системі освіти» зауважено, що соціально-педагогічний патронаж у системі освіти сприяє взаємодії закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні здобувачів освіти, їх адаптації до умов соціального середовища, забезпечує профілактику та запобігання булінгу (цькуванню), надання консультативної допомоги батькам, психологічного супроводу здобувачів освіти, які постраждали від булінгу (цькування), стали його свідками або вчинили булінг (цькування). Соціально-педагогічний патронаж здійснюється соціальними педагогами [10].

Наказ Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 року № 509 «Про затвердження Положення про психологічну службу в системі освіти України» визначає, що в системі освіти діє психологічна служба, що забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку здобувачів освіти, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, гендерних та інших індивідуальних особливостей, сприяє створенню умов для виконання освітніх і виховних завдань закладів освіти. Психологічне забезпечення освітнього процесу в закладах освіти здійснюють практичні психологи. Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти сприяє взаємодії закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні здобувачів освіти, їх адаптації до умов соціального середовища, забезпечує консультативну допомогу батькам. Соціально-педагогічний патронаж здійснюють соціальні педагоги. Метою діяльності психологічної служби є сприяння створенню умов для соціального та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, охорони психічного здоров'я, надання психологічної та

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу згідно з цілями та завданнями системи освіти [7].

Відповідно до Положення соціальний педагог закладу та / або установи освіти здійснює соціально-педагогічний супровід здобувачів освіти, колективу та мікрогруп, осіб, які потребують піклування чи перебувають у складних життєвих обставинах; просвітницьку та профілактичну роботу серед учасників освітнього процесу з питань запобігання та протидії домашньому насильству, зокрема стосовно дітей та за участю дітей, злочинності, алкоголізму, наркоманії тощо; вивчення та аналіз соціальних умов розвитку здобувачів освіти, мікроколективу (класу чи групи), шкільного, студентського колективу в цілому, молодіжних і дитячих громадських організацій. Соціальний педагог закладу та/або установи освіти бере участь у роботі педагогічної ради, психолого-педагогічних консилиумів, семінарів і засідань методичних об'єднань; плануванні і реалізації завдань соціалізації здобувачів освіти, адаптації їх у новому колективі й соціальному середовищі; наданні допомоги дітям і сім'ям, що перебувають у складних життєвих обставинах, або потребують посиленої педагогічної уваги, або мають особливі освітні потреби, зокрема постраждалим від насильства та військових конфліктів. Соціальний педагог закладу та / або установи освіти сприяє взаємодії закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні здобувачів освіти, їх адаптації до умов соціального середовища, забезпечує консультативну допомогу батькам (законним представникам); захисту прав здобувачів освіти від будь-яких видів і форм насильства, представляє їхні інтереси у правоохоронних і судових органах тощо; формуванню в здобувачів освіти відповідальної поведінки, культури здорового способу життя, збереження репродуктивного здоров'я; попередженню конфліктних ситуацій, що виникають під час освітнього процесу, запобігання та протидії домашньому насильству [7].

Ураховуючи професійні функції соціального педагога в закладі освіти актуалізується його діяльність в організації інклюзивного навчання. Зокрема, *Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року* спрямована на забезпечення доступу до якісної освіти кожній особі з урахуванням індивідуальних потреб та можливостей, із створенням умов для розвитку її потенціалу [14].

У травні 2020 р. Указом Президента України (№ 195 / 2020) схвалено *Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі*. Розроблення Національної стратегії зумовлене необхідністю побудови безпечного та здорового освітнього середовища в новій українській школі для забезпечення прав дітей на освіту, охорону здоров'я, створення умов для надання учням якісних освітніх та медичних послуг. Формування безпечного та здорового освітнього середовища сприятиме кращій реалізації інтелектуального, фізичного, соціального та емоційного розвитку учнів, їх потенціалу, а також матиме позитивний вплив на стан громадського здоров'я, економіки та демографії в цілому в Україні [23].

Метою Національної стратегії є формування безпечних, комфортних та здорових умов навчання в закладах освіти, такого освітнього середовища, яке забезпечує набуття учнями компетентностей, необхідних для життя, формування культури безпечної та здорової поведінки. Стратегічними цілями є ефективне психологічне забезпечення освітнього процесу – створення в закладі освіти умов, що сприяють охороні психічного здоров'я учнів та педагогів, надання їм психологічної та соціально-педагогічної підтримки; безпечність, доступність та інклюзивність освітнього середовища – у закладі освіти створені належні та безпечні умови навчання, виховання, розвитку учнів; формування в них гігієнічних навичок та засад здорового способу життя; фізичної та психологічної безпеки учнів, з урахуванням їх потреб та можливостей, ефективного

залучення та включення до освітнього процесу всіх дітей, зокрема з особливими освітніми потребами. Для реалізації стратегічних цілей Національної стратегії необхідно створити сучасне, розвивальне, безпечне, комфортне та інклюзивне освітнє середовище, яке сприяє збереженню та зміцненню здоров'я, захисту від небезпек, підвищенню рухової активності дітей [23].

У червні 2024 р. Кабінет Міністрів України затвердив *План заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2024 рік*. У межах стратегічної цілі 5 «Ефективне психологічне забезпечення освітнього процесу» передбачені такі заходи: забезпечення закладів освіти практичними психологами та соціальними педагогами відповідно до штатних нормативів для належного психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу учасників освітнього процесу; інформаційно-освітні заходи у закладах освіти з метою захисту прав і свобод, формування у дітей ціннісних життєвих навичок та моделей поведінки, протидії торгівлі людьми, булінгу (цькуванню), зокрема підвищення обізнаності щодо торгівлі людьми в умовах військової агресії та проведення міжнародної акції «16 днів проти насильства», Європейського дня захисту дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства тощо [6].

Стратегічна ціль 6 «Підготовка працівників закладу освіти та їх здоров'я» передбачає ряд заходів, що визначають зміст освітніх програм: формування компетентностей та результатів навчання щодо реалізації здоров'язбережувального компонента навчання на основі сучасних освітніх технологій; щодо методів запобігання та протидії проявам насильства та булінгу (цькування), алгоритмів взаємодії працівників закладів освіти зі службою у справах дітей і органами правопорядку з метою виявлення дітей, постраждалих від насильства, та дітей, які перебувають у конфлікті із законом, формування соціально-емоційних компетентностей, ненасильницьких моделей спілкування та взаємодії учнів, навичок безпечної поведінки під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів; з питань дотримання та захисту прав дітей, недискримінації дітей, зокрема з особливими освітніми потребами, надання першої психологічної допомоги та формування життєстійкості в учнів; щодо надання домедичної допомоги (зокрема, особам з особливими освітніми потребами) у разі виникнення надзвичайних ситуацій у закладах освіти та ризиків, що пов'язані з вибухонебезпечними предметами та ін. [6].

У межах стратегічної цілі 7 «Безпечність, доступність та інклюзивність освітнього середовища» актуалізуються заходи: запровадження моніторингу надання учням послуги супроводу під час інклюзивного навчання; упровадження міжнародних програм (адаптованих) із протидії та запобігання будь-яким проявам насильства та булінгу (цькування), соціально-емоційного навчання в закладах загальної середньої освіти; поширення в закладах загальної середньої освіти практики функціонування служб порозуміння (шкільної медіації) і навчання ефективної взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами тощо [6].

Завдання діяльності соціального педагога окреслюються в межах стратегічної цілі 8 «Міжсекторальна взаємодія та залучення соціальних інституцій»: здійснення заходів із міжвідомчої взаємодії з питань здорового та безпечного освітнього середовища, зокрема для осіб з особливими освітніми потребами; здійснення інформаційно-просвітницьких (тренінги, презентації тощо, зокрема за участю представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадськості) та превентивних заходів, спрямованих на формування в учасників освітнього процесу культури недискримінаційної, ненасильницької, безконфліктної комунікації, здорового та безпечного способу життя, навичок збереження власного життя та здоров'я, а також запобігання небезпечній

поведінці; навчання учасників освітнього процесу з питань безпеки під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів, зокрема з безпечної поведінки в інтернеті, та здійснення відповідних інформаційно-роз'яснювальних заходів; навчання ефективній взаємодії між учнями, їх батьками, іншими законними представниками, працівниками закладів загальної середньої освіти, жителями територіальної громади щодо формування та підтримання здорового та безпечного освітнього середовища; сприяння дитячим та молодіжним громадським організаціям у здійсненні заходів, спрямованих на формування культури здорового та безпечного способу життя учасників освітнього процесу, популяризації підходів безбар'єрності, інклюзії, рівності; налагодження взаємодії із службами в справах дітей, надавачами соціальних послуг, законними представниками учнів, які є вихованцями закладів інституційного догляду та виховання дітей, у частині захисту прав дітей та підтримки їх сімей, зокрема з метою відновлення родинних зв'язків; забезпечення системної міжвідомчої взаємодії щодо надання допомоги дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах, та їх сім'ям з метою забезпечення дотримання прав дитини та подолання складних життєвих обставин її сім'єю [6].

Гендерні аспекти організації освітнього процесу врегульовані *«Стратегією впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року» (2022)*, метою якої є забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія будь-якій дискримінації у сфері освіти, для всіх учасниць / учасників освітнього процесу, на всіх рівнях освіти.

Заслуговує на увагу *Програма соціально-емоційного та етичного навчання в Україні* (Наказ Міністерства освіти і науки України «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Організаційно-педагогічні умови формування в учнів м'яких навичок шляхом соціально-емоційного та етичного навчання» на базі закладів загальної середньої освіти України на листопад 2019 – грудень 2024 років» від 18.11.2019 р. № 1431). Пілотування цієї програми проводить громадська організація «ЕдКемп Україна» в межах загальнонаціонального шкільного експерименту за участі Інституту модернізації змісту освіти, Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України та за підтримки GIZ Civil Peace Service Ukraine (Громадська служба миру – GIZ Україна).

Наприкінці 2024 р. Уряд ухвалив *Стратегію забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні на 2024–2028 роки і операційний план заходів з її реалізації на 2024–2026 роки*. Документ є дорожньою картою реформування системи догляду і підтримки дітей в Україні. Ця Стратегія визначає забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні як ключове завдання державної політики, що має важливе значення для збереження й розвитку людського капіталу України, набуття членства в ЄС і передбачає реформування системи догляду та підтримки дітей для забезпечення найкращих інтересів кожної дитини.

Отже роль соціального педагога закладу освіти визначає орієнтири для освітніх програм: здатність формування у здобувачів освіти відповідальної поведінки, культури здорового способу життя, збереження репродуктивного здоров'я; сприяння запобіганню конфліктних ситуацій, що виникають під час освітнього процесу; розроблення та проведення профілактичних, інформаційно-освітніх заходів у закладах освіти з метою захисту прав і свобод, формування у дітей ціннісних життєвих навичок та моделей поведінки; інформування учасників освітнього процесу про контактні дані національної поліції, психологів, медиків, гарячих ліній, куди вони можуть звертатися, якщо стали жертвами або свідками булінгу; сприяння захисту прав здобувачів освіти від будь-яких

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

видів і форм насильства, представляти їхні інтереси в правоохоронних і судових органах тощо [1].

Представлення в освітній програмі **вибіркового пакета «Молодіжна робота»** зумовлено розвитком молодіжної роботи в Україні як на організаційно-правовому, так і змістовому рівнях. Зокрема, у 2021 р. затверджено *Національну молодіжну стратегію до 2030 р.*, метою якої є створення можливостей для молоді, яка проживає в Україні, бути конкурентоспроможною, брати участь у житті суспільства, свідомо робити свій внесок у подальший його розвиток.

Метою державної цільової соціальної програми *«Молодь України» на 2021–2025 роки* є створення можливостей для самореалізації та розвитку потенціалу молоді в Україні, її участі та інтеграції в суспільне життя.

Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (2021) визначає мету, завдання, основні засади, напрями та механізми реалізації молодіжної політики в Україні, гарантії участі молоді в її формуванні та реалізації, особливості організаційних і правових засад утворення та діяльності молодіжних та дитячих громадських об'єднань.

Одним із чинників включення цього вибіркового пакета є затвердження *професійного стандарту за професією «Фахівець з питань молоді (молодіжний працівник)»*. Професійний стандарт розроблено робочою групою при Мінмолодьспорту у партнерстві з Програмою USAID DOBRE, проектом Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза II», Програмою розвитку ООН в Україні. Професійний стандарт – це документ, що втілює сучасний підхід до розвитку професії в молодіжній сфері, який містить вимоги до професійних компетентностей фахівця, його освіти, кваліфікації та професійного розвитку. Визнання нової професії є запорукою розвитку молодіжної сфери держави і посилення молодіжної роботи компетентними фахівцями.

У 2024 р. затверджено *«План заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2024 рік»*. У межах стратегічної цілі «Міжсекторальна взаємодія та залучення соціальних інституцій» передбачено сприяння дитячим та молодіжним громадським організаціям у здійсненні заходів, спрямованих на формування культури здорового та безпечного способу життя учасників освітнього процесу, популяризації підходів безбар'єрності, інклюзії, рівності [6].

У червні 2024 р. затверджено *План заходів на 2024–2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року*. Розширюються межі молодіжної роботи з огляду на завдання «Створення умов для надання психоемоційної та психосоціальної підтримки всіх груп населення, зокрема молоді», це, зокрема, надання послуг психоемоційної підтримки молоді на базі молодіжних центрів та молодіжних просторів шляхом уведення посад психологів та забезпечення їх роботи, внесення відповідних змін до законодавства; проведення курсу з психоемоційної підтримки, разових занять та заходів, занять із мінної безпеки, індивідуальних консультацій та групових заходів для колективів закладів освіти; визначення механізму реагування на потреби молоді в психологічній допомозі на базі молодіжних центрів та молодіжних просторів; інформування молоді про важливість та можливості піклування про ментальне здоров'я та ін. [6].

Отже, підготовка до реалізації молодіжної роботи в громаді є завданням для закладів вищої освіти. Відповідно до вимог професійного стандарту фахівця з молодіжної роботи такі функції може виконувати соціальний працівник, що вмотивовує включати такий компонент до змісту освітніх програм.

В умовах децентралізації в громаді важливу місію із соціального обслуговування виконує соціальний менеджер, чим обумовлено включення до вибіркового пакета **«Соціальний менеджер»**.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

Відповідно до професійного стандарту «Соціальний менеджер» (2021 р.) метою професійної діяльності є планування, організація, координація, моніторинг соціальної роботи, оцінювання потреб у соціальних послугах для забезпечення надання соціальних послуг, соціальної підтримки сім'ям, дітям та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, у територіальній громаді [5].

Згідно із «Примірною посадовою інструкцією соціального менеджера» його завданнями є проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання потраплянню в складні життєві обставини осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення, надання особам/сім'ям комплексу соціальних послуг, що вони потребують, з метою мінімізації або подолання таких обставин шляхом інтегрованого підходу до надання соціальних послуг, з використанням технології ведення випадку (кейс-менеджменту). До повноважень соціального менеджера належать планування, організація, координація, моніторинг здійснення соціальної роботи, надання соціальних послуг у територіальній громаді; залучення ресурсів територіальної громади для здійснення соціальної роботи та надання соціальних послуг; звітування місцевому органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування про здійснення соціальної роботи та надання соціальних послуг у територіальній громаді; підготовка та подання до місцевого органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування пропозицій щодо вдосконалення місцевих програм, що передбачають здійснення соціальної роботи та надання соціальних послуг; проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи про соціальну роботу та надання соціальних послуг; оцінювання потреб у соціальних послугах сімей, дітей та молоді; виконання інших повноважень щодо соціальної роботи та надання соціальних послуг відповідно до закону [5].

Діджиталізація всіх сфер життя впливає і на соціальне обслуговування в громаді. Електронний кейс-менеджмент, Єдина інформаційна система соціальної сфери, автоматизація системи управління та контролю в соціальній сфері – нові виклики і професійні завдання для соціального працівника. У 2020 р. затверджена «Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери», якою визначено напрями та завдання комплексної цифрової трансформації всіх компонентів системи соціального захисту населення на основі єдиних підходів, стандартів і технологій.

У 2023 р. стартував експериментальний *Проект із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості* (Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2023 р. № 1049). Учасниками проекту є Міністерство соціальної політики – координатор експериментального проекту; Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю – відповідальний за організацію проведення конкурсу серед надавачів соціальних послуг та за укладання договору про забезпечення надання комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості з надавачами соціальних послуг за результатами проведення такого конкурсу; територіальні громади – надавачі послуги.

В основу проекту включені вимоги нормативних документів, а саме 2-х постанов Кабміну України: «Про реалізацію експериментального проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості», «Про організацію діяльності та забезпечення функціонування Центрів життєстійкості». Отже, у межах реалізації освітньої програми «Соціальна робота» є завдання з формування цілісного уявлення і теоретичних знань з реалізації експериментального проекту надання комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Упровадження підходу до започаткування і реалізації освітньої програми із наявністю вибіркового пакетів «Соціально-психологічна реабілітація», «Соціальна педагогіка», «Молодіжна робота», «Соціальний менеджмент» забезпечує міждисциплінарність із

взаємодоповненням актуальних сфер професійної діяльності соціального працівника (реабілітація, молодіжна робота, соціально-педагогічний патронаж та соціальне обслуговування), створює умови для формування індивідуальної освітньої траєкторії відповідно до потреб та інтересів (обирається блок освітніх компонентів, що підсилюють фокус вибіркового пакета), розширює можливості працевлаштування і конкурентоспроможності випускника освітньої програми, відповідає сучасним запитам та вимогам сфери соціального захисту.

Перспективами подальших досліджень є вивчення зарубіжного досвіду підготовки соціальних працівників на магістерських програмах, організаційно-змістові засади формування індивідуальної освітньої траєкторії тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алгоритм взаємодії щодо превенції та протидії булінгу в закладах освіти. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/news/alhorytm-vzaiemodii-shchodo-preventsii-ta-protydii-bulinhuv-zakladakh-osvity> (дата звернення: 05.01.2025).
2. Деякі питання надання безоплатної психологічної допомоги особам, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни і членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2022 № 1338: станом на 26 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1338-2022-p#Text> (дата звернення: 05.01.2025).
3. Карпенко О.Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти: моногр. / за ред. С. Я. Харченко. Дрогобич: Коло, 2007. 374 с.
4. Магістр. *Факультет соціальної та психологічної освіти*. URL: <https://fspo.udpu.edu.ua/магістр-9/> (дата звернення: 05.01.2025).
5. Примірна посадова інструкція соціального – менеджера. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/9751/file/%D0%A1%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B0_6 (дата звернення: 05.01.2025).
6. Про затвердження плану заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2024 рік: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 05.07.2024 № 632-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/632-2024-r#Text> (дата звернення: 05.01.2025).
7. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України: Наказ МОН України від 22.05.2018 № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text> (дата звернення: 05.01.2025).
8. Про затвердження Професійного стандарту «Соціальний працівник»: Наказ Міністерства соціальної політики України від 04.07.2019 № 049. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/75-1049.pdf>. (дата звернення: 05.01.2025).
9. Про організацію надання психосоціальної допомоги населенню: Наказ МОЗ України від 13.12.2023 № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0126-24#Text> (дата звернення: 05.01.2025).
10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII: станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 05.01.2025).
11. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV: станом на 18 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення: 05.01.2025).
12. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: Закон України від 03.12.2020 № 1053-IX: станом на 20 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (дата звернення: 05.01.2025).

13. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII: станом на 15 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 05.01.2025).
14. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024–2026 роки: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 07.06.2024 № 527-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-р#Text> (дата звернення: 05.01.2025).
15. Про схвалення Стратегії реформування психоневрологічних, інших інтернатних закладів та деінституціоналізації догляду за повнолітніми особами з інвалідністю та особами старшого віку до 2034 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 24.12.2024 № 1315-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-2024-р#Text> (дата звернення: 05.01.2025).
16. Садрицька С. В. Професійні компетенції соціальних працівників: зміна пріоритетів в умовах війни. *Соціопростір: міждисциплінарний онлайн-збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи*. Вип. 12, 2022. С. 14–23. URL: <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-02> (дата звернення: 05.01.2025).
17. Семігіна Т. «Буен Вівір» як глобальний пріоритет соціальної роботи на 2024–2026 роки. *Social Work and Education*, 2023, Vol. 10, No. 4. Нр. 472–485. DOI: 10.25128/2520-6230.23.4.4
18. Семігіна Т. Глобальні пріоритети соціальної роботи та локальні освітні програми: чи є зв'язок? *Сучасна теорія та практика соціальної роботи в Україні та зарубіжжі*: м-ли міжнар. наук.-практ. конф. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. С. 258–262.
19. Слозанська Г. І. Теорія і практика підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи у територіальних громадах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05. Тернопіль, 2019. 687 с.
20. Чернета С. Теорія та практика підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг : дис... д-ра соціол. наук : 13.00.05. Полтава, 2023. 546 с.
21. Юрків Я. І. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до роботи із вразливими категоріями населення. Дис. .. д-ра пед. наук. 13.00.05. Старобільськ, 2021. 606 с.
22. Про затвердження плану заходів на 2024–2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України; План, Заходи від 21.06.2024 № 572-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2024-%D1%80#Text>
23. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі. Указ Президента України; Стратегія від 25.05.2020 № 195/2020. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>

REFERENCES

1. Alhorytm vzaiemodii shchodo preventsii ta protydii bulinhu v zakladakh osvity. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. URL: <https://mon.gov.ua/news/alhorytm-vzaiemodii-shchodo-preventsii-ta-protydii-bulinhu-v-zakladakh-osvity>
2. Деякі питання надання безоплатної психологічної допомоги особам, які звільнялися або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мали особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни і членам сімей загиблих (померлих) захисників та захисниць України відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2022 № 1338 : станом на 26 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1338-2022-п#Text>
3. Karpenko O.H. Profesiina pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv v umovakh universytetskoï osvity: naukovo-metodychnyi ta orhanizatsiino-tekhnolohichniy aspekty: monohr. / za red. S. Ya. Kharchenko. Drohobych: Kolo, 2007. 374 s.
4. Mahistr. Fakultet sotsialnoi ta psykhologichnoi osvity. URL: <https://fspu.udpu.edu.ua/marictp-9/>
5. Prymirna posadova instrukttsiia sotsialnoho – menedzhera. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/9751/file/%D0%A1%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B0_6 (data zvernennia: 05.01.2025).

6. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z realizatsii Natsionalnoi stratehii rozbudovy bezpechnoho i zdorovoho osvitnoho seredovyshcha u novii ukrainskii shkoli na 2024 rik : Rozporiadzh. Kab. Ministriv Ukrainy vid 05.07.2024 № 632-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/632-2024-p#Text>
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro psykholohichnu sluzhbu u systemi osvity Ukrainy : Nakaz MON Ukrainy vid 22.05.2018 № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>
8. Pro zatverdzhennia Profesiinoho standartu «Sotsialnyi pratsivnyk» : Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy vid 04.07.2019 № 049. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/75-1049.pdf>
9. Pro orhanizatsiiu nadannia psykhosotsialnoi dopomohy naselenniu : Nakaz MOZ Ukrainy vid 13.12.2023 № 2118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0126-24#Text>
10. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII: stanom na 1 sich. 2025 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
11. Pro reabilitatsiiu osib z invalidnistiu v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 06.10.2005 № 2961-IV: stanom na 18 hrud. 2024 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>
12. Pro reabilitatsiiu u sferi okhorony zdorovia: Zakon Ukrainy vid 03.12.2020 № 1053-IX: stanom na 20 lystop. 2024 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>
13. Pro sotsialni posluhy: Zakon Ukrainy vid 17.01.2019 № 2671-VIII: stanom na 15 lystop. 2024 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
14. Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii rozvytku inkliuzyvnoho navchannia na period do 2029 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii na 2024–2026 roky: Rozporiadzh. Kab. Ministriv Ukrainy vid 07.06.2024 № 527-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-p#Text>
15. Pro skhvalennia Stratehii reformuvannia psykhonevrolohichnykh, inshykh internatnykh zakladiv ta deinstytutsionalizatsii dohliadu za povnolitnymi osobamy z invalidnistiu ta osobamy starshoho viku do 2034 roku i zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2025–2027 rokakh: Rozporiadzh. Kab. Ministriv Ukrainy vid 24.12.2024 № 1315-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-2024-p#Text>
16. Sadrytska S. V. Profesiini kompetentsii sotsialnykh pratsivnykiv: zmina priorytetiv v umovakh viiny. Sotsioprosstr: mizhdystsyplinarnyi onlain-zbirnyk naukovykh prats z sotsiolohii ta sotsialnoi roboty. Vyp. 12, 2022. S. 14–23. URL: <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-02>
17. Semyhina T. «Buen Vivir» yak hlobalnyi priorytet sotsialnoi roboty na 2024–2026 roky. Social Work and Education, 2023, Vol. 10, No. 4. Hp. 472–485. DOI: 10.25128/2520-6230.23.4.4
18. Semyhina T. Hlobalni priorytety sotsialnoi roboty ta lokalni osvitni prohramy: chy ye zviazok? Suchasna teoriia ta praktyka sotsialnoi roboty v Ukraini ta zarubizhzi: m-ly mizhnar. nauk.-prakt. konf. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 2024. S. 258–262.
19. Slozanska H. I. Teoriia i praktyka pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do roboty u terytorialnykh hromadakh : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.05. Ternopil, 2019. 687 s.
20. Cherneta S. Teoriia ta praktyka pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv iz sotsialnoi roboty do nadannia sotsialnykh poslu : dys... d-ra sotsiol. nauk : 13.00.05. Poltava, 2023. 546 s.
21. Yurkiv Ya. I. Teoriia i praktyka profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pedahohiv ta sotsialnykh pratsivnykiv do roboty iz vrazlyvymy katehoriiami naselennia. Dys. ... d-ra ped. nauk. 13.00.05. Starobilsk, 2021. 606 s.
22. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv na 2024–2026 roky z realizatsii Kontseptsii rozvytku okhorony psykhichnoho zdorovia v Ukraini na period do 2030 roku. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy; Plan, Zakhody vid 21.06.2024 № 572-r. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2024-%D1%80#Text>
23. Pro Natsionalnu stratehiiu rozbudovy bezpechnoho i zdorovoho osvitnoho seredovyshcha u novii ukrainskii shkoli. Ukaz Prezydenta Ukrainy; Stratehiia vid 25.05.2020 № 195/2020. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>